

| A Heti Híradó három évtizede

Jól emlékszem a bosszúságra: néhány évvel ezelőtt az egyik országos képes hetilapban Újság a rács mögött címmel írás jelent meg a Heti Híradóról. Nemcsak a szerző tájékozatlansága volt zavaró (nem kívánható ugyanis a külső lapok újságíróitól, hogy vérükbe ivódják a börtönök világának alapos ismerete), hanem az is, hogy ekkoriban már szinte valamennyi napi- és hetilap olvasható volt intézeteinkben, tehát — ha úgy tetszik — „minden újság a rács mögött volt”. Ezzel szemben a Heti Híradót a büntetésvégrehajtás e feladatára szakosodott munkatársai, újságírók, szerkesztők, fotóriporterek, gépirónők készítik — immáron három évtizede.

E három évtized — miként a lap fejlécén olvasható: harminc évfolyam —, történelmi léptékkal mérve is korszakos idő. A magyar társadalom mélyreható átalakulásának dinamikus periódusa. E változásokal teli időszak hűséges krónikása a Heti Híradó, amely — a kerek évszám ünnepi fényébe emelve — most lehetőséget kapott arra, hogy megmutassa múltját, törekvéseit, arculatát, s netán: gondjait.

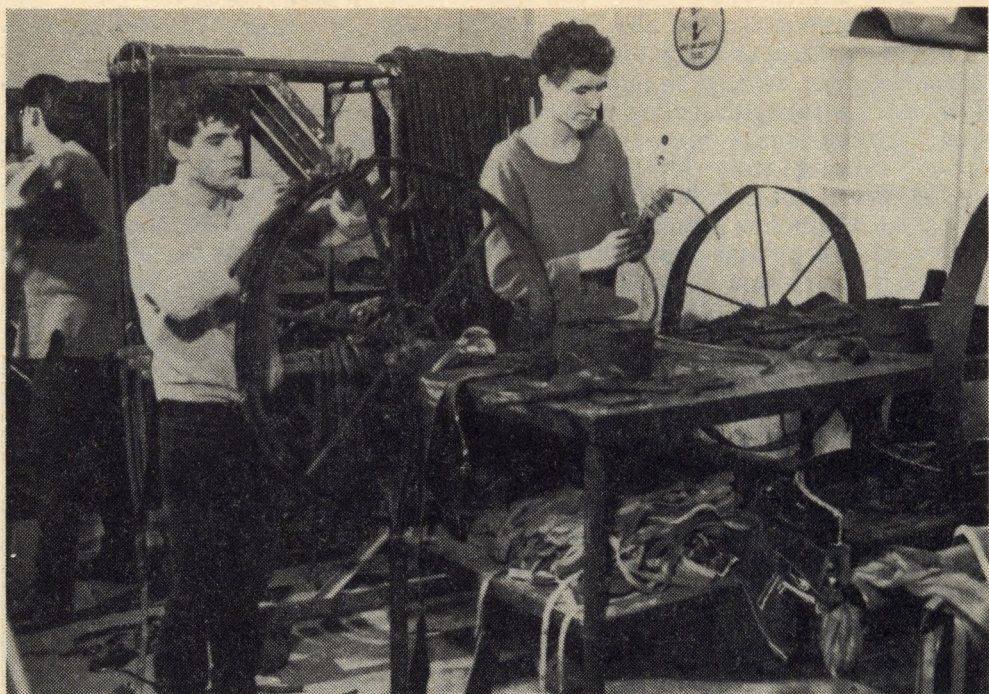
*

Egy-egy sajtótermék arculata függ attól a társadalmi környezettől, amelyben a lap megjelenik. S miként minden kiadvány valamiféle érdeket képvisel, a Heti Híradó — megjelenésének első percétől — azt a politikai akaratot képviselte, amely 1956 után tudatosan vállalta a társadalom gyors és pontos tájékoztatását, hangsúlyozva a közvélemény erejét, s azt a törekvést, hogy az embereket be kell vonni az őket érintő kérdések eldöntésébe. E politikai megfontolás a kiszélesedő társadalmi lehetőségekből a szabadságvesztésre ítélt személyeket sem zárta ki. Építve az írott szó emberformáló erejére, igyekezett megteremteni annak a feltételeit, hogy az elítéltek büntetésük letöltése után ne tájékozatlanul, a változó világ új összefüggéseinek ismerete nélkül kezdjék újra az életüket, hanem még a büntetésvégrehajtási intézetekben megszerezzék a nélkülözhetetlen ismereteket a külvilágról, s az országban végbement fejlődésről.

A *lapszemle* megjelölés mintegy jelzi az akkori szándékot: megfelelő válogatásban a büntetésvégrehajtási intézetek lakói folyamatosan értesültek azokról az eseményekről, amelyekkel a kinti lapok foglalkoztak, s emellett a Heti Híradó — igaz, eleinte csekély terjedelemben — bemutatta az elítéltek hétköznapijait, megteremtve mintegy a „belső oldalak” hagyományát.

Most, amikor a lap fejlécén a XXX. évfolyam megjelölés áll, megállapíthatjuk, hogy a Heti Híradó továbbra is az elítéltek tájékoztatásának és nevelésének fontos eszköze. Kezdetben talán a *tájékoztatáson* volt a hangsúly, napjainkra a szerkesztési elvek középpontjába — a büntetésvégrehajtás célkitűzéseivel összhangban — a *nevelés* került, miközben a lap a kezdetektől fogva részt vállalt a büntetésvégrehajtási intézetek közötti információcseré elősegítésében is.

Sajátságos helyzetben volt a Heti Híradó évtizedeken keresztül, hiszen — miként mondták — egyfelől az elítéltek lapja (ki ne ismerné az ide vágó becene-

A szakképzettség biztos fogódzó a szabadulás után

veket: „rabcájtung”, „bv. news” stb.), ám közben a személyi állomány is olvasta hétről hétre, hiszen az elítéltek véleményéről, hangulatáról kapott „alig szépített” információkat. A büntetésvégrehajtás lapja volt tehát, amelynek e kettősséget vállalnia kellett: úgy tájékoztatni, nevelni az elítélteket, hogy közben megőrizze hangjának őszinteségével, merészségével mindenkori olvasótáborának érdeklődését, hogy közben érezzék a fogvatartottak az örök, nevelők, munkáltatók közös akaratát, a büntetésvégrehajtás céljait.

E kettős helyzetet a lap továbbra is vállalja, a hetilapra jellemző gyorsasággal, az aktualitások iránti fogékonysággal, miközben a Módszertani füzetek megjelenése óta egészséges munkamegosztás alakult ki az elméleti, tanulmányoszerű dolgozatok közreadását, valamint a hetilap műfajait (riport, portré, publicisztika stb.) illetően.

Az újság monopolhelyezete a bv. intézetekben 1979. július 1-jével megszűnt. Az a tény, hogy az elítéltek szinte valamennyi sajtóorgánumhoz hozzájuthatnak, a Heti Híradó szerkesztési törekvéseiben az *egyediség és különbözőség tendenciáját* erősítette. Amíg korábban a Heti Híradó kül- és belpolitikai életünk eseményeiről krónikási hűséggel tájékoztatott, napjainkban az olvasó az intézetekbe beáramló napilapok révén az eseményekről azonnal értesül, ezért — a heti megjelenésből adódó időeltolódást kihasználva — lehetőségünk van arra, hogy megmutassuk az események háttérét, összefüggésekre hívjuk fel a figyelmet.

E kommentárok és az úgynevezett háttéranyagok a világpolitikai folyamatok bonyolultságát mutatják meg, feltételezve a konkrét események ismeretét. Ráadásul olvasóink jelentős része, az előzetesek, továbbra is csak a Heti Híradón keresztül értesülnek a világ eseményeiről. E kettősség feloldását szolgálja *Az elmúlt hét* című összefoglaló rovatunk, amely a legfontosabb külpolitikai események tömör összefoglalása.

Hat-hét évvel ezelőtt akadtak aggályoskodó vélemények, amelyek szinte a Heti Híradó létjogosultságát is kétségbe vonták, mondván, hogy a kinti lapok beáramlása a bv. intézetekbe immáron fölöslegessé teszi egy informatív jellegű, rétegigényeket kielégítő hetilap megjelenését. Ezt a vélekedést mintegy alátámasztani látszott az a tény, hogy 1979. július elsejét követően a lap előfizetői példányszáma a korábbi tízezerről csaknem a felére csökkent.

Am hamarosan kiderült az is, hogy a kinti lapok váratlan és gyors varázsát követően az elítéltek egyre inkább igényelték, hogy az ő sorsukról, életükről, hétköznapjaikról olvashassanak hiteles írásokat, azonkívül a szerkesztési elvek és módszerek megújulása is elősegítette a példányszám folyamatos emelkedését. Napjainkban az előfizetői és szolgálati példányok száma — mintegy stabilizálódva — eléri a kilencezret.

A lap szerkezetében bekövetkezett változás (a belső oldalak száma háromról négy oldalra nőtt) egyidejűleg *szemléleváltozást* is igényelt. Az 1979-ben életbe lépett jogszabályok pezdítóleg hatottak a büntetésvégrehajtás egészére. Ezek egységes értelmezése, az új jogintézmények megismertetése, az utógondozás fontosságának hangsúlyozása sok új feladatot rótt a szerkesztőség munkatársaira.

A szerkesztőség szem előtt tartotta azt a törekvést, hogy a büntetésvégrehajtás előtt álló feladatok végrehajtásáért az elítéltek is sokat tehetnek. A meggyőzés, — adott esetben — a vita eszközeit felhasználva eleven eszmecsere-t kezdeményeztünk az olvasókkal. Jellemző példája volt ennek a *Kit büntet a jog?* címmel meghirdetett vitasorozat, amely az 1979-es jogszabályok megismertetését, az olvasók aktív részvételét igényelte, s egyúttal lehetővé tette azt is, hogy az elítéltek hiteles és őszinte véleményt mondjanak életük alakulásáról, a jogszabályok gyakorlati érvényesüléséről és azokról a nehézségekről, amelyek késleltetik a jogszabályok egységes értelmezését.

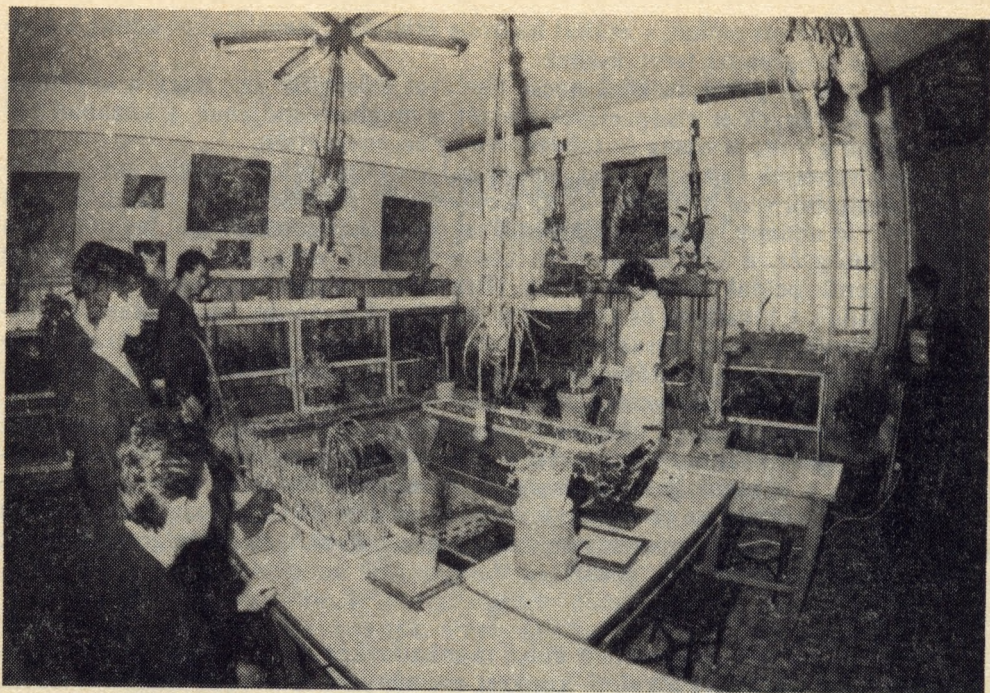
Meggyőződésünké vált, hogy e vitafórumok növelték a hozzászóló elítéltek felelősségét, s az olvasók jobban megértették azokat a törekvéseket, amelyeket napjainkban nevelésközpontú büntetésvégrehajtásként emlegetünk. Sorra vettük e vitasorozatban a büntetésvégrehajtás és a társadalmi beilleszkedés aktuális kérdéseit, így például *Az első hónapok* címmel a szabadulás utáni nehézségekről, a helykeresés gondjairól folyt hosszú hónapokon keresztül eszmecsere, majd termékeny és szerteágazó vita bontakozott ki az intézetekben folyó nevelésről, később pedig a pártfogó felügyeletről.

E viták legfontosabb tanulsága az, hogy az olvasók — ha bizalmat és lehetőséget kapnak — felelősséggel írnak az őket érintő gondokról, így például nemegyszer igen kritikus hangon szólnak az intézetekben kibontakozó öntevékenységről, előnyeiről, a megvalósulás nehézségeiről.

Munkánkban a fő hangsúlyt a belső, intézeti étellel foglalkozó oldalakra helyezzük. Kiemelten foglalkozunk azokkal a tennivalókkal, amelyek az elítéltek nevelését segítik elő. A tanulás népszerűsítése, a tudás fontosságának hangsúlyozása rendszeresen visszatérő feladatunk éppúgy, miként a szabad idő ésszerű és közösségi szellemű felhasználásának bemutatása, vagy az öntevékenységről vallott vélemények ütköztetése.

Az a tény, hogy a fiatalkori bűnözés az elmúlt években jelentősen megnövekedett, szükségessé tette, hogy megvizsgáljuk az ezt előidéző társadalmi okokat. Behatóan foglalkoztunk a családi háttér szerepével, a veszélyeztető környezet hatásával, a galerijelenséggel, a csövezéssel, s mindazokkal a kérdésekkel, amelyek a kallódó fiatalok sorsát érintik.

Rendszeresen tudósítottunk az intézetekből, s pozitívumként könyveljük el, hogy tudósítói hálózatunk valamelyest kibővült. Egyre gyakrabban kapunk írásokat az intézeti nevelőktől, esetenként az intézeti sajtófelelősöktől is. Ez nagyon lényeges mozzanata a szerkesztőség munkának, hiszen az intézetben élők (neve-

Míntha nem is bv. intézetben járnánk

lők, termelésirányítók stb.) helyzetismeretük alapján pontos képet adnak az intézeti eseményekről, a hétköznapi változásairól.

Örvendetes jelenségnek tartjuk, hogy az intézetek parancsnokai közül újabban egyre többen írnak a lapba, méghozzá olyan témákról, amelyek az intézetek fontos eseményei közé sorolhatók, vagy amelyek segítik az intézeti nevelők munkáját, fejlesztik az elítéltek önismeretét.

A büntetésvégrehajtási vállalatok a népgazdaság szerves részét képezik, s ilyenformán mindazok a tendenciák és gazdasági kényszerhelyzetek befolyásolják munkájukat, amelyek a velük partnerkapcsolatban álló vállalatokat érintik. Az utóbbi években gazdag és eleven képet adtunk a bv. vállalatok tevékenységéről, s főleg a nyereséges vállalatok munkaszervezési módszereit népszerűsítettük.

Érdekeltség és termelékenység összefüggéseit boncolgató, természetkezet és nyereség összhangját elemző termelési riportok mellett több hónapig tartó vitát indítottunk *Helyzetkép a munkáltatásról* címmel a vállalati tevékenység sokszínűségéről, az ellentmondásokról, hiányosságokról és eredményekről.

Népszerű (s folytatásra váró) sorozata volt a lapnak a felügyeletről indított portrészorozat, amely azt vizsgálta, hogy a szolgálat szellemében miként érvényesül intézeteinkben a rend, fegyelem és emberség egysége. Világosan kifejeződött az a törekvésünk, hogy a sajtó segítheti a nevelők és felügyelők termékeny együttműködését. A sorozat megmutatta, miként látják a felügyelők önmagukat, munkájukat, s az elítélteket. E sorozat folytatásaként az intézeti nevelőkről készítünk portrékat.

Az elmúlt két évben érdekes és hasznos folyamatnak lehettünk tanúi. Először Márianosztrán, majd másutt Heti Híradó klubok alakultak, amelyek eleven kapcsolatot tartanak fenn a szerkesztőséggel, programjaik összeállításakor figyelembe veszik a lap ajánlásait, rendezvényeiről, elképzeléseikről folyamatosan

tájékoztatják az olvasókat, s ezáltal hasznos ötleteket, javaslatokat adnak a közművelődési programok tervezéséhez.

E klubok jó példájuk közkinccsé tételével elősegítik azt, hogy a követésre méltó rendezvények és elképzelések másutt is meghonosodjanak, s a szabad idő eltöltésében a változatosság és találményszerűség érvényesüljön.

Nem vehetjük sorra mindazt, amivel a Heti Híradó foglalkozik, ám e vázlatos áttekintésből sem maradhat ki az *utógondozás, a beilleszkedés* elősegítésének témaköre. Jó néhány vállalat foglalkozik szervezett utógondozással, így például a Csepel Autógyár, a Székesfehérvári Könnyűfémmű utógondozói tevékenysége sokszor került példaként szóba a Heti Híradóban. A pártfogó felügyeletről rendezett vitában a hivatásos és társadalmi pártfogók egyaránt elmondták véleményüket, jelezve, hogy szorosabb együttműködésre — az ügyintézés némi módosítására — lenne szükség, elősegítendő a szabadult azonnali munkába állását, a kritikus első napok veszélyeinek elkerülését.

A négy belső oldal egyikén, a harmadikon, évek óta jogi ismeretterjesztést szolgáló írásokat közlünk rendszeresen. Korábban egy-egy kérdéskört (pl. a szabálysértések, a büntetőeljárások és egyéb munkajogi kérdések problémáit) dolgoztunk fel. Újabban az olvasóknak a szerkesztőségbe küldött jogi vonatkozású kérdéseire válaszolunk, mert úgy véljük, a jogszabályok ismerete elgondolkoztató, s esetleges visszatartó ereje is van.

*

A belső munkatársak mellett külső munkatársként foglalkoztatjuk az intézetekből érkező, javarészt alkalmi, konkrét eseményekhez kötődő írások szerzőit, akiknek természetesen honoráriumot fizetünk.

Egyre gyakrabban találkozunk az intézeti parancsnokok helyeslő támogatásával az a kívánság, hogy az elítelt — ha jó értelemben vett közösségi munkája elismeréseként — a lapban megjelent írásaiért honoráriumot kap, azt fordíthassa — belátása szerint — önmagára, vagy családjára támogatására. A honorárium összege — szerzőink ezt, sajnos, jól tudják — meglehetősen szerény. Ám az áldozatvállaló nevelőket, a munkájuk reklámjára igényes munkáltatókat ez nem rettent el attól, hogy külső munkatársaink maradjanak. A céljainkhoz igazodó írástudónak igencsak közvélemény-formáló ereje van az elítéltek között. Ezért ha a honoráriumot a fogvatartott jutalomként saját céljaira fordíthatja, akkor rendszeres tudósítóra lelünk benne.

Megemlíteném még, hogy a lapterjesztés gondjai is megoldásra várnak. Bár az intézetparancsnokoknak címzett körlevél intézkedik arról, hogy az intézetek kötelesek megoldani a lap szombati, tehát a megjelenés napján történő szétosztását, jól tudjuk, hogy sok esetben a Heti Híradó mégis csak hétfőn-kezdően kerül az olvasó kezébe. Ez pedig súlyos hiba, hiszen a hétvége alkalmas igazán olvasásra, művelődésre, s a szerkesztőség is úgy „célozza meg” az olvasót, hogy az aktualitásokkal szombaton-vasárnap találkozhat. Nem minden esetben az intézetbeliek hibásak, új megoldást kell találnunk a lapterjesztés gazdájával, a Magyar Postával is.

A szerkesztőség belső munkatársai szakmájukat hivatásként szerető, munkájukat felelősséggel végző újságírók, szerkesztők, akik évek óta e nehéz, sok személyes drámát felmutató területen dolgoznak — felkészülten és megújulásra készen. Időközben a sajtóosztály kibővült, új területekkel gazdagodott, s bizonyos fokig a Heti Híradó munkatársaitól is új feladatokat vár. Ezért szükséges, hogy munkánk az ünnepi megemlékezések elmúltával is méltó figyelmet kapjon, biztosítva a korábbi, kiegyensúlyozott és a büntetésvégrehajtás céljait szolgáló újságírói tevékenységet.

Turbók Attila